

A VÉGREHAJTÁSI JOG ELÉVÜLÉSÉNEK KONCEPCIÓI A MAGYAR JOGTÖRTÉNETBEN

PAP PÉTER

ELTE ÁJK
JOGTÖRTÉNETI KUTATÁSOK

A SZERZŐ:

DR. PAP PÉTER

EGYETEMI TANÁRSEGÉD

BME GTK ÜZLETI JOGI

TANSZÉK

PETERPAP96@GMAIL.COM

2025. november 3.

A magyar rendi jogban nem találkozunk a végrehajtási jog elévülésének olyan fajtájával, amely a hatályos szabályozást juttatná eszünkbe. Létezett a magánjogi elévülés (*praescriptio*), de külön a végrehajtási jog elévüléséről nem beszéltek. Amely jogintézmény talán leginkább hasonlítható hozzá, az az, hogy az ítélet kihirdetése után 1 év elteltével annak végrehajtását már nem lehetett kérni, ami egy általánosan ismert szokásjogi norma volt. Ebben az esetben a jogosultnak két lehetősége volt: vagy egy külön erre szolgáló perben az ítélet megújítását kérte, vagy bírói parancsot szerzett.¹

Előbbi nem volt egy teljes per, csak egy idézésből (*reflexoria citatio*) és egy perújrafelvételből állt,² míg utóbbit, a bírói parancsot az ország nagybíráitól lehetett kérvényezni (*mandatum sententiae renovatorium*), és az eljáró bíró köteles volt tartalmának eleget tenni.³ Végrehajtásra vonatkozó elévülési sza-

bályokat az 1840-es váltótörvény sem tartalmazott.⁴

Elhagyva a feudális rendi törvényeket a polgári korunk első átfogó eljárási kódexe a polgári törvénykezési rendtartás (továbbiakban: Ptr.) volt.⁵ Hatálya alatt a végrehajtási jog azon naptól számítva három év alatt évült el, amely napon az alapul szolgáló ítélet vagy egyezség végrehajthatóvá vált vagy megkísérelték a végrehajtást. A végrehajthatóvá válás alatt azt értették, amikor a bíróság a végrehajtást elrendelte.⁶ Speciális szabály vonatkozott arra az esetre, amikor a kötelezett a teljesítésre halasztást kapott vagy a követelés nem volt végrehajtható, mert hiányzott hozzá a kielégítési alap. Ilyenkor az alapul szolgáló követelés elévülési ideje volt az irányadó, és ennek leteltéig lehetett kezdeményezni vagy újraindítani a végrehajtást.⁷ A halasztásról szóló egyezség megszülethetett az eljárás folyamán is, ilyenkor a kiküldött azt jegyzőkönyvbe vette és bemutatta a bíróságnak.⁸

Kezdetben bizonytalanság övezte ezeket az új előírásokat. Joggal merült fel a kérdés, hogy mit tehet a jogosult, ha kifutott a hároméves határidőből. A szakma egyik része szerint ez orvosolható volt vagy úgy, hogy az ítéletet újra kihirdették vagy úgy, hogy a jogosult újra beperelte a kötelezettet, míg a szakma másik része szerint nem lehetett orvosolni, a jogosult végleg elvesztette a jogát arra, hogy az ítéletet végrehajtassa.⁹ Erre a gyakorlat válasza a következő volt: 3 év elteltével a végrehajtási kérvény hatálya enyészett el, így a jogosult a követelésre vonatkozó magánjogi elévülési idő alatt – ami lehetett más is, mint az általános 32 éves szabály – akadály nélkül kérhette újra az elrendelést, míg a speciális esetekben nem kellett új végzés kiállítását kérni, ott a végrehajtást elrendelő végzés hatálya felelt meg a magánjogi elévülési időnek.¹⁰

Az első önálló végrehajtási törvényünk, a bírósági végrehajtásról szóló 1881. évi LX. törvénycikk (továbbiakban: Vht.) elhagyta ezt a koncepciót és a végrehajtási jog elévülését a rendes magánjogi (32 éves) elévülési idő leteltével azonos időtartamban szabályozta. Ez minden követeléshez tartozó végrehajtási jogra igaz volt, függetlenül attól, hogy az adott követelés elévülési ideje milyen időtartamú volt. Az elévülés akkor kezdődött, amikor az ítélet jogerőre emelkedett, más végrehajtható okiratok esetében a teljesítési határidő lejártával. A törvény kifejezetten rögzítette, hogy ez az elévülés „semmi körülmény által félbe nem szakítható”.¹¹ Minderre azért volt szükség,

mert a korábbi gyakorlatban eltérő tendenciákat lehetett megfigyelni, a bíróságok túlságosan kiterjesztően értelmezték a Ptr. által lefektetett előírásokat. A jogalkotó azt sem látta célszerűnek, hogy a rövid határidő rászorítsa a végrehajtót az eljárás megindítására még akkor is, ha tisztában van azzal, hogy az nem behajtható az adós pillanatnyi anyagi helyzete miatt.¹² Ez egy olyan szabályozás volt, ahol nyugvás és félbe szakadás nem lévén, egy objektív határidő állt a jogosult rendelkezésére, hogy követelését állami úton behajtsa.

A bírósági gyakorlat azonban nem volt egységes. A Királyi Kúria egy korábbi döntésében még megszorítóan alkalmazta a rendelkezést. A tényállás szerint a marasztaló ítélet jogerőre emelkedése és a végrehajtás során az árverés kitűzése között eltelt 32 év, ezért az eljárást megszüntette, mivel a 32. év leteltével a végrehajtató végrehajtási joga megszűnt. Ezt nem akadályozta meg az, hogy korábban történtek eljárási cselekmények, mert a törvényhely értelméből az következik, hogy „az elévülési idő lejártá után a végrehajtási joggal kapcsolatos semmiféle jogosítvány sem gyakorolható.”¹³

Későbbi határozataiban ennek ellentmondó megállapításokra jutott a Királyi Kúria. Tett olyan megállapítást, miszerint, ha a végrehajtási jogot gyakorolják az arra nyitva álló határidő alatt, akkor az nem évül el.¹⁴ Azt ugyan nem ismerte el, hogy valamilyen ok folytán megszakadás vagy nyugvás bekövetkezhet, de a

foganatosítást célzó cselekmények „megakasztották” az elévülés befejezését.¹⁵

Ez a jogértelmezés ahhoz a gyakorlathoz vezetett, hogy azokat az eljárásokat, amelyek az elévülés bekövetkezése előtt indultak, nem lehetett megszüntetni elévülésre hivatkozással, hanem érdemben be kellett fejezni (foglalni, árverezni stb.).¹⁶ Ezért nem fordulhatott elő olyan eset, hogy ha egy végrehajtást a 32. év letelte előtt megindítottak, akkor azt a 32. év elérésével megszüntessék: vagy térülésig vagy eredménytelen befejezésig el kellett jusson. Viszont az elrendelést újra kérni már nem lehetett.

Megállapítható tehát, hogy a rendi végrehajtási jognak nem volt elévülése. Az 1 éves határidő letelte nem a végrehajtási jog időmúlása miatti megszűnését jelentette, hiszen a jogosultság megmaradt csupán egy plusz eljárást kellett lefolytatni a gyakorlásához, hogy a felek jogviszonyában idő közben bekövetkezett változásokat a bíró értékelni tudja (pl. jogutódlás).¹⁷ Valószínűsíthető, hogy ez szolgált arra is, hogy az adós a magánjogi elévülési idő elteltére hivatkozzon, ha valaki 32 évig elmulasztotta volna megindítani a végrehajtást.

Érdekes megfigyelni, hogy a Vht. hatálya alatt kialakult bírói gyakorlat a szocialista végrehajtási jog kodifikációja során bekerült a jogszabályba, annak ellenére, hogy a szabályozás alapja elvetette az önálló végrehajtási jog koncepcióját és visszatért ahhoz a megoldáshoz, hogy a végrehajtási jog elévülési idejét az

alapul szolgáló követelés elévülési ideje szabja meg, mint ahogy azt a Ptr. bizonyos esetekben bevezette.¹⁸

Hivatkozások:

¹ Szlemenics Pál: Községes törvényszéki polgári magyar törvény IV., Pozsony, 1823. Snischek Károly, 213. p.

² Georch Illés: *Honnyi Törvény III.*, Pest, 1809. Trattner Mátyás, 172-173. p.

³ Frank Ignác: *A közigazság törvénye magyarhonban. II. 1.* Buda, 1846. Magyar Királyi Egyetem, 321. p.

⁴ 1840. évi XV. törvénycikk.

⁵ 1868. évi LIV. törvénycikk a polgári törvénykezési rendtartás tárgyában.

⁶ Curia 2034/1873 In Dárday Sándor - Gallu József - Szeniczey Gusztáv - Zlinszky Imre (szerk.): *Döntvénytár. A Magyar Kir. Curia Semmitőszéki és Legfőbb Ítélszéki Osztályának elvi jelentőségű határozatai.* VIII. Pest, 1873, Heckenast Gusztáv, 81-82. p.

⁷ Ptr. 378. §.

⁸ Herczegh Mihály: *Magyar polgári törvénykezési rendtartás.* Pest, 1871.

Heckenast Gusztáv, 623. p.
⁹ Kovács Béla: A végrehajtási jog elévüléséről, *Törvénykezési Csarnok*, 14. évf. 83. szám, 83. p.

¹⁰ Curia 14462/1872. In Dárday Sándor - Gallu József - Szeniczey Gusztáv - Zlinszky Imre (szerk.): *Döntvénytár. A Magyar Kir. Curia Semmitőszéki és Legfőbb Ítélszéki Osztályának elvi jelentőségű határozatai.* VII. Pest, 1873, Heckenast Gusztáv, 57-58. p.

¹¹ Vht. 23. § 2. bekezdés.

¹² Imling Konrád: A végrehajtási törvény magyarázata. Budapest, 1891. Franklin, 41. p.

¹³ Curia 5594. In Vincenti Gusztáv (szerk.): *Végrehajtási eljárás. Törvények, rendeletek, joggyakorlat.* Budapest, 1930. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, 73. p..

¹⁴ Curia 4760/1912. In Vincenti 1930. 73. p.

¹⁵ Curia 2884/1913. In Vincenti 1930. 73. p.

¹⁶ Sárffy Andor: *A végrehajtási eljárás jogszabályainak magyarázata.* Budapest, 1938. Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 73. p.

¹⁷ Frank Ignác: *A közigazság törvénye magyarhonban. II. 2.* Buda, 1847. Magyar Királyi Egyetem, 761-762. p.

¹⁸ 1955. évi 21. törvényerejű rendelet a bírósági végrehajtásról 49-50. §.

Képek elérhetősége:

1. oldal: Vincenti Gusztáv (szerk.): *Végrehajtási eljárás. Törvények, rendeletek, joggyakorlat.* Budapest, 1930. Forrás: https://library.hungaricana.hu/hu/view/DTT_DONT_OGYK000163779/?pg=0&layout=s. Letöltés ideje: 2025. november 3.